

**Tweede Kamer der Staten Generaal
Vaste Commissie voor Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
Postbus 20018
2500 EA Den Haag**

Datum: 23 februari 2018

Doorkiesnummer: 06 48511732 (Hilde Anna de Vries, Greenpeace)

Ondersteunende partijen: Bee Foundation, prof.dr. F. Berendse (WUR), Bijenstichting, Heimans en Thijsse Stichting, IVN, LandschappenNL, Natuur en Milieufederaties, Natuurmonumenten, SoortenNL, The Pollinators, Vlinderstichting

Betreft: Input AO Gewasbeschermingsmiddelen 7 maart 2018

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Op 7 maart vindt het AO Gewasbeschermingsmiddelen plaats waarbij uw Commissie met de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, C.J. Schouten en staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, S. van Veldhoven-van der Meer het gebruik van en de risico's omtrent bestrijdingsmiddelen bespreekt. In dit kader leggen wij u graag het volgende voor.

21 maart: EC stemming over verbod neonicotinoïden

Op 21 maart a.s. wordt er in het Standing Committee van de Europese Commissie (EC) gestemd over een totaalverbod op een drietal neonicotinoïden, te weten thiamethoxam, clothianidine en imidacloprid. De bewijslast dat neonicotinoïden een cruciale rol spelen in de bijensterfte, maar ook tot risico's leidt voor hommels, vlinders en vogels is inmiddels overweldigend.¹ Dit, terwijl maar liefst 75 procent van de wereldvoedselgewassen (gedeeltelijk) afhankelijk is van deze bestuivers². 21 maart biedt dan ook dé kans om op Europees niveau stappen te zetten om bijen te beschermen maar óók om boeren en telers te stimuleren om te schakelen naar agro-ecologische landbouw. Door op Europees niveau afspraken te maken over het beperken van toegestane, schadelijke middelen blijft het 'level playing field' dat blijkens de Kamerdebatten in het verleden veel gewaardeerd wordt, intact.

28 februari: Herbeoordeling EFSA

EFSA concludeerde eerder aan de hand van een in 2013 door EFSA opgestelde 'bee guidance'³ dat gebruik van deze stoffen in de open teelt tot onacceptabele risico's voor bijen heeft geleid. Al elf landen, waaronder Engeland⁴ en Frankrijk hebben zich tijdens een bijeenkomst op 13

¹ The environmental risks of neonicotinoid pesticides: a review of the evidence post 2013, Goulson D, Wood TJ. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5533829/>

² Importance of pollinators in changing landscapes for world crops. Klein AM, Vaissière BE, Cane JH, Steffan-Dewenter I, Cunningham SA, Kremen C, Tscharntke T Proc Biol Sci. 2007 Feb 7; 274(1608):303-13.

³ De bee guidance is in 2013 opgesteld in opdracht van de Europese Commissie en bevat criteria die worden gebruikt om de risico's van bestrijdingsmiddelen voor honingbijen, wilde bijen en hommels in te schatten. <https://www.efsa.europa.eu/en/press/news/130704>

⁴ <https://www.theguardian.com/environment/2017/nov/09/uk-will-back-total-ban-on-bee-harming-pesticides-michael-gove-reveals>

december jl. uitgesproken voor een totaalverbod op deze neonicotinoïden⁵. Minister Schouten heeft in haar brief van 11 december jl. (TK 27 858, nr.415) echter aangegeven zich van stemming te onthouden⁶ in afwachting van een nieuw richtsnoer van de EC voor de beoordeling van risico's voor bijen en een herbeoordeling van de EFSA die op 28 februari a.s. wordt gepubliceerd.

Tijd voor een totale ban

In 2013 is al een gedeeltelijk verbod ingesteld op voor bijen relevante gewassen, maar de realiteit laat zien dat niet voldoende is. Sindsdien zijn er 5 jaren verstreken.

Onderzoek toont aan dat we 75% van de insectenbiomassa in de afgelopen 27 jaar zijn kwijt geraakt⁷. Inmiddels wordt meer dan 40 procent van de bestuivende insecten wereldwijd met uitsterven bedreigd⁸. Meer vertraging voor een volledig verbod op deze neonicotinoïden is dan ook slecht nieuws voor onze kostbare bestuivers en andere insecten en dieren en zal bovendien leiden tot meer onzekerheid voor de boeren en telers. Daarom is het nu tijd voor een totale ban op deze stoffen. Dit is in lijn met een tweetal door uw Kamer aangenomen moties die inzetten op een nationaal moratorium op neonicotinoïden (TK 27 858, motie 125 en TK 27 858, motie 157) en zou daarnaast uitstekend passen binnen de onlangs gelanceerde Nationale Bijenstrategie.

Supermarkten en telers zijn al om

De Nederlandse supermarkten en de bij hen aangesloten telers hebben afgelopen jaar de overstap gemaakt naar Milieukeur certificering. Voorwaarde voor deze certificering is dat er geen gebruik wordt gemaakt van al twee van de neonicotinoïden die nu in Europa verboden kunnen worden. Kortom, de sector is al overtuigd. Het zou dan ook ongehoord zijn om als politiek de voorlopers in de weg te zitten. Sterker nog, door dit verbod te laten lopen zou de minister de achterblijvers in plaats van de voorlopers stimuleren, het is juist nu zaak om als ministerie bij te dragen aan het ontwikkelen van alternatieven!

Uitzondering: gesloten teelt

Het huidige voorstel maakt nog een uitzondering voor gebruik van deze stoffen in de gesloten teelt. Dat is voor Nederland een groot probleem omdat bijvoorbeeld in het Westland hierdoor sterke vervuiling van het oppervlaktewater ontstaat. Onderzoek laat zien dat neonicotinoïden ook via deze weg tot risico's voor bijen en andere insecten leiden⁹. Ook daarom is het van belang om deze schadelijke stoffen volledig uit te bannen.

Het voorzorgsbeginsel

Nu algemeen duidelijk is geworden hoe schadelijk de neonicotinoïden werkelijk zijn voor water, bodem en biodiversiteit, rijst de vraag hoe we het ooit hebben kunnen toelaten. De

⁵ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/approval_active_substances/approval_renewal/neonicotinoids_en

⁶ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-27858-415.html>

⁷ <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0185809>

⁸ IPBES, 2016. Summary for policymakers of the assessment report of the Intergovernmental Science - Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production (deliverable 3 (a)).

⁹ <http://www.greenpeace.org/eu-unit/en/Publications/2017/study-neonicotinoids-bees-greenhouses/>

minister heeft, binnen de Europese kaders alle ruimte om meer werk te maken van het voorzorgsbeginsel door bijvoorbeeld de mogelijk schadelijke effecten van nieuwe stoffen niet alleen te toetsen op het gewas dat bespoten wordt maar ook de effecten in beeld te brengen op bodem, grondwater en biodiversiteit.

Wij vragen u:

- de minister te verzoeken toe te zeggen zich in te zullen spannen voor een totaalverbod op neonicotinoïden, inclusief gesloten teelt.
- de minister te verzoeken om, in lijn met de binnenkort gepubliceerde beoordeling van de EFSA, op 21 maart vóór een totaalverbod op gebruik in de open teelt van neonicotinoïden thiamethoxam, clothianidin en imidacloprid te stemmen.
- de minister te verzoeken haar invloed aan te wenden om de sector te stimuleren in de omschakeling naar agro-ecologische landbouw.
- de minister te verzoeken om bij het voorzorgsbeginsel in het vervolg de effecten op bodem, water en biodiversiteit in beeld te brengen en mee te wegen in de beoordeling of een middel op de markt gebracht mag worden.

Namens alle ondersteunende partijen,

Met vriendelijke groet,

Hilde Anna de Vries
Campagneleider biodiversiteit
Greenpeace Nederland